

IMPORTANȚA DEZVOLTĂRII CAPACITĂȚILOR DE COMUNICARE VERBALĂ LA PREȘCOLARI**REZUMAT:**

Comunicarea umană este un ansamblu de activități în cadrul cărora comunicarea prin limbaj este doar una dintre componente, e drept, cea mai importantă prin complexitatea ei. Conform *Dicționarului de psihologie socială*, comunicarea se definește ca un „*mod fundamental de interacțiune psihosocială a persoanelor, realizat prin intermediul simbolurilor și al semnificațiilor sociale generalizare ale realității, în vederea obținerii stabilității ori a unor modificări de comportament individual sau la nivel de grup*”(1981. p.54)

„*Schimbul de informație dintre două elemente se bazează în cadrul comunicării interumane, pe ansamblul speciale de procese psihomotorii în care canalul principal este cel verbal, la care se adaugă canalele nonverbale*” (C. Gorgos. 1985, p.88).

Comunicarea a fost definită conform concepției profesorului M. Zlate (1994, p.7) adeseori ca o formă particulară a relației de schimb între două sau mai multe persoane, două sau mai multe grupuri.

„*A trăi, înseamnă a comunica. Orice activitate de comunicare are la bază înțelegerea celorlalți, dar și înțelegerea noastră de către semenii. Comunicăm pentru a ne descoperi unii altora trebuințele și pentru a ni le împărtăși*”. (D. Ș. Saucan, 2002, pag.9).

TEXTUL:

Comunicarea verbală, paraverbală și nonverbală sunt modalități dissociate în funcție de canalul prin care se realizează transmiterea mesajelor fiind, cu siguranță, variantele cele mai consistente sub raportul ponderii deținute în structura procesului de comunicare dar concomitent, și formele care au beneficiat, de-a lungul anilor de cele mai variate și mai elaborate abordări în cadrul lucrărilor sau tratatelor de specialitate. Comunicarea verbală este modalitatea cea mai reprezentativă care, indubitabil, individualizează și singularizează ființa umană comparativ cu alte specii iar acest lucru, se datorează, în primul rând, caracteristicilor pe care le posedă limbajul uman și a felului cum acesta este utilizat în cadrul interacțiunii umane.

Încercând să-i surprindă specificitatea, R.L. Atkinson și colaboratorii săi (1993, p. 344) nota că, „limbajul reprezintă principalul mod de a comunica gândurile. Mai mult decât atât, e un mod universal: fiecare societate umană are o limbă și fiecare ființă umană, cu o inteligență normală, dobândește limba maternă și o folosește fără a depune nici un efort”. Această afirmație, a unor autori renumiți, nu trebuie să conducă însă la o simplificare a lucrurilor atunci când se pune problema dobândirii limbajului, pentru că, pe de o parte, aceasta achiziție se realizează în cadrul unei nișe de

dezvoltare" destul de extinse între 0-5 ani limbajul este format în structurile lui fundamentale) iar, pe de altă parte, această achiziție fundamentală se dobândește ca urmare a interacțiunilor multiple pe care le realizează copilul cu alte ființe umane care, de cele mai multe ori, susțin în mod explicit dezvoltarea limbajului.

Teorii ale comunicării:

Una dintre teoriile asupra comunicării are la bază viziunea lui K. Lewin, în care comunicarea se bazează pe satisfacerea unor nevoi care sunt provocate de o serie de tensiuni, pe dinamismul comportamentului care apare în ideea satisfacerii acestor nevoi. Această determinare este completată de originea personală, individualizată a comunicării personajele comunicării fiind puternic influențate de personalitatea și de afectele lor. Deși comunicarea se bazează pe cele spuse mai înainte, nucleul ei este statutul social, fiind elementul central al unui sistem ierarhizat.

Statutul social definește rolul social al fiecăruia, deci definește comportamentele și atitudinile care sunt conforme cu el, conduitele care sunt așteptate de ceilalți în funcție de statutul ocupat de către individ.

În anii 30 a apărut un prim sistem teoretic asupra comunicării, curentul dinamic, în care Kurt Lewin încearcă să arate că fenomenul de comunicare este de natura interioară, la originea sa stând un adevărat conflict între nevoi. Astfel, abordarea lewiniană se întemeiază pe două idei de bază: comportamentul uman trebuie întotdeauna raportat la mediul psihologic și cel social, adică obiectul trebuie raportat la întreaga situație, la ceea ce numește el „câmp”: iar a doua idee este că în ceea ce privește grupul, el trebuie privit ca un tot, ca un întreg și nu ca o adunare de indivizi. Dacă Lewin privește comunicarea ca fiind cu origini interne atât individului cât și grupului curentul interacționist consideră că fenomenul de comunicare se bazează în primul rând pe schimburile interindividuale. Interacționiștii consideră ca prin însumarea tuturor interacțiunilor observabile putem defini comunicarea unui anumit individ. Ceea ce uită acest curent este chiar societatea, rolul mediului social. Totuși, deși acest curent, din perspectiva teoretică, nu a reușit să se impună, a adus inovații în psihologie prin noile metode sau tehnici de observare ale conduitei grupale cât și a celei individuale. O ramură aparte a acestui curent este curentul interacționist simbolic care afirmă că fenomenul de comunicare se întemeiază pe relația subiect-situație, iar situația poate fi definită doar de către subiect. Ceea ce încearcă Thomas și Znaniecki (1918) să arate, în conformitate cu acest curent, este faptul că situația care poate defini comunicarea în raport cu subiectul nu poate fi privită decât prin semnificația care o are pentru subiect. Așadar situația subiectivă, adică reprezentarea situației este elementul principal al definirii comunicării.

Ceea ce se reține de-a lungul timpului din diferitele teorii și curente psihologice vis-a-vis de comunicare este faptul că aceasta este un fenomen care determina și este determinat social și, care este un potențial mijloc de a promova relații sociale și interindividuale armonioase, dar și o sursă de presiune, influență și manipulare" (Jean-Claude Abric, 2002. p.145). De asemenea comunicarea are unul dintre cele mai importante roluri sociale, ea trebuind să mijlocească înțelegerea între indivizi, având rolul de intermediar lingvistic, gestic, postural, etc. Comunicarea nu numai că impune ascultare și deci, conciliere sau înțelegere, dar presupune un anumit grad de civilizație, de inteligență și cultură ceea ce înseamnă un plus în evoluția umană. În ceea ce privește aspectul social, comunicarea joacă un rol important atât ca adaptare și integrare în societate, cât și ca influență asupra judecătorilor, ideilor și concepțiilor individuale într-un cadru grupal. Din punctul de vedere al funcționalității limbajului, au existat cercetători care au considerat funcția comunicativă ca principala funcție a limbajului. Însă au existat alții care chiar contestau această funcție în raport cu celelalte funcții ale limbajului. K. Bühler promovează o teorie a reprezentării triadice a procesului de comunicare (emitor- mesaj - destinatar).

Ulterior. R. Jakobson mai adaugă trei componente: cod, canal și context. Sub această formă cu șase componente și, în mod corespunzător, cu șase funcții (expresivă, poetică, conativă, metalingvistică, fatică, referențială). procesele de comunicare sunt reprezentate azi în cele mai multe cercetări (D. Ș. Săucan, 2003, p.87). Aceasta orientare (Ch. Shannon W. Weaver) se îmbină îndeaproape cu teoria matematică și inginerescă a informației și comunicației în cadrul căreia însă, deși elaborarea este, în general, mai riguroasă decât în teoria lingvistică și semiotică, explicitarea componentelor și funcțiilor lor nu mai este operată cu rigoare. Astfel, apar aici trei componente importante ale comunicării: transmițătorul, receptorul, zgomotul. Transmițătorul transformă mesajul din sistemul de semne folosit de emițător în cel cerut de canalul de transmisie Receptorul transformă mesajul din sistemul de semne cerut de canalul de transmisie în cel folosit de destinatar. Deci, apar trei funcții noi de codificare (îndeplinită de emițător și de transmițător), de decodificare (îndeplinită de receptor și de destinatar) și de perturbare (ca rezultat al prezenței zgomotului).

O altă linie de gândire, care își are sursa în filozofie, logică și semiotică (D Ș. Săucan, 2003, p.88), a promovat distincția dintre intensiune sau sens și extensiune sau referent, ceea ce ar permite descompunerea componentei referențiale în două subcomponente: **intensiunea** și **extensiunea**. În mod corespunzător, sunt introduse alte două funcții: **extensională** (conceptuală) și **intensională** (referențială). Avem în vedere comunicarea la copii, care pornește prin a dezvolta funcția extensională și, treptat, printr-un proces foarte lent, se ridică la funcția intensională

Articulând toate componentele și funcțiile de mai sus. obținem o reprezentare a procesului de comunicare constând din **11 componente: emițător, mesaj, receptor, destinatar, cod canal, zgomot, sens (intensiune), referent (extensiune) și observator**. Dar și **11 funcții asociate: expresivă, de codificare, poetică, de decodificare, conativă, metalingvistică, fatică, perturbatoare, de conceptualizare (intensională), referențială (extensională) și terapeutică**(de observare). În orice proces de comunicare sunt prezente toate componentele și funcțiile, dar ierarhia și interacțiunea lor diferă de la un proces la altul, obținându-se astfel configurații care conduc la o tipologie comunicațională foarte bogată și de aici rezultând dificultatea cercetării în acest domeniu.

Se mai poate afirma că fenomenul comunicării este influențat în egală măsură de către motivațiile interioare ale individului, de către necesitățile fizice și spirituale ale sale și de societate în general, de tot ceea ce presupune interacțiune. Stilul de comunicare este indicatorul modului în care o persoană își structurează universul relațiilor sociale. Comunicarea este etalonul socializării individului. dar nu se oprește doar la adaptarea și integrarea sa în societate, ci influențează în mod direct dezvoltarea și structurarea personalității omului. Stilul de comunicare indică modul de interpretare și de prelucrare a informațiilor și modul în care acestea sunt transpuse în comportament, în raționamente sau judecați practice.

Doina-Ștefana Săucan (2003, p 48) afirmă: *omul este constructor al calității sociale, iar comunicarea ca fenomen de construcție socială îndeplinește funcția de a construi universurile de relaționare cu alții și că lumea pusă în scenă, de a se resitua continuu în spațiul acestui joc constructiv''*.

Bibliografie: Ioan Șerdean-Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar, Ed. Corint, București, 2006

Abric, J.C., Psihologia comunicării. Teorii și Metode., Polirim, Iași, 2002 Antonovici, Ștefania, Ciobotaru, Melania, Educarea limbajului-extindere(Îndrumător pentru educatoare), Ed. Aramis, 2005.

Aurelia, Ana, Cioflică, Smaranda, Proiecte tematice orientative, Ed. Tehno-art, 2003

Callo, T., Educația comunicării verbale, Ed. Litera, Chișinău, 2003.

**Educatore Cîrlan Florentina,
Școala Gimnazială Specială Nr. 14 Tulcea**